

Nr. 1 (135)

BAZŪNE

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas avīzīte
par notikumiem bibliotēkas dzīvē

2023. gada 2. janvāris

JAUNAIS TRUŠA GADS

Gunta Bite

Avīzītes «Bazūne» redaktore

Cik ļoti mēs katrs ticam jaunā gada horoskopiem un cik daudz mēs tomēr paļaujamies uz sevi un savām spējām? Es horoskopus lasu tikai izklaidei. Nekad 100% tiem neticu un vēl jo mazāk atbilstoši tiem pakārtoju savus lēmumus. Man neeksistē, tā dēvētās, čika dienas, taču esmu pārliecināta par Jaunā mēness ietekmi uz cilvēku, kurš šajā dienā, apzināti vai neapzināti, izteicis kādu vēlēšanos. Tāpēc jābūt uzmanīgiem ar to, ko ievēlamies. Varbūt emocijās izteiktā vēlme nemaz nav tā, ko patiesībā mēs gribam, lai notiktu.

Domājot par šo, Melnā ūdens truša gadu, manī ieplūst miers un pārliecība par izdo-

šanos. To apliecina arī interneta vietnē Apollo.lv publicētā informācija: «*Saskaņā ar astrologu prognozi, 2023. gads būs labesības un komunikācijas piepildīts, un tiks atrisināti ieilgušie konflikti. Cilvēkiem nevajadzētu baidīties no negatīviem notikumiem.*

Nākamā gada enerģija veicinās ģimenes izveidi un ģimenes attiecību stiprināšanu. Daudzi domās par sava mājokļa iegādi. Tāpat cilvēki varēs atrisināt citus jautājumus.

Astrologi atzīmē, ka konflikti jaunajā periodā tiks atrisināti ātri un vienkārši. Melnais trusis novērsīs dažādas kataklizmas un ārkārtas situācijas pirms postošu seku parādīšanās.»

Kā tas patiesībā būs, mēs varēsim vērtēt gada beigās. Bet pagaidām: novēlu izdevušos, mierīgu un mīlestības pilnu 2023. gadu!

BIBLIOTĒKAS ZIŅAS

NEPARASTO ADĪJUMU IZSTĀDE

Vija Circāne

Metodikas nodaļas vadītāja

Ziema. Aiz loga snieg un puteņo, bet par spīti aukstumam, vajag ļaut sevi palutināt un atnākt uz bibliotēku, kur līdz janvāra beigām skatāma Ilzes Hakas adīto dārzenu, augļu un sēņu izstāde «Neparastie adījumi».

Var tikai apbrīnot rokdarbnieces veikumu, jo adījumi tik ļoti līdzinās īstajiem dār-

zeniem un augļiem. Šī kolekcija veidota pēc iespējas dabiskā izmērā, lai bērniem un neredzīgajiem, ieraugot un aptaustot šos darbiņus, rastos pareizs priekšstats, kā dabā augs izskatās — ar saknītēm, lapiņām, kātiņu. Ilze neveido adīšanas shēmas. Ideja top galvā, turot blakus īsto dārzeni vai ogu, atnesto no dārza vai nopirkto veikalā. Adīts tiek pēc intuīcijas, visu pie rakstot, lai nākotnē varbūt pati izdotu savu

dārzeņu adīšanas grāmatu. Pieredze adīšanā Ilzei ir liela. Adīt iemācījusies jau četru gadu vecumā un šo prasmi Ilzei ierādījusi vecmāmiņa.

Pēc izglītības Ilze ir mājturības instruktore, absolvējusi Smiltenes tehnikuma Mājturības nodaļu. Rokdarbnieces prasmes tiek liktas lietā, gan veidojot un papildinot dārzeņu kolekciju, gan darbojoties

biedrībās «Smiltenes pūra lāde» un «Sirds Siltuma darbnīca».

Ziemas ceļš nav viegli ejams, bet visu, ko redzam, sajūtam, atklājam, gūstam saucaam par savu.

Lai iekrīt sirdī siltuma un pārsteiguma sajūta, apmeklējot Ilzes Hakas izstādi «Neparastie adījumi» Latvijas Neredzīgo bibliotēkā Rīgā Strazdumuižas ielā 80!

IESKATS GRĀMATĀ

LABIRINTS

Herma Cīrule

Braila raksta nodaļas datoroperatore

Šī gada martā Braila rakstā iznāks Tommi Kinnunena grāmata «Četru ceļu krustojums» (4 sējumos). Lūk, ieskats grāmatā.

No krustojuma uz četrām pusēm aizvijas ciemata ceļi. Četru cilvēku dzīves, kas virzīties paralēli, reizēm krustojas...

Stāsts ir par kādu ģimeni nomaļā Somijas ciematā laika posmā no 19. gs. līdz 20. gs. beigām. Šajā ciematā ierodas izglītota, gados jauna vecmāte Marija. Viņai nākas ne tikai teorētiskās zināšanas nostiprināt praksē, bet arī cīnīties ar tumsonību, jo ļaudis *riebējām* šajā ciemā uzticas vairāk nekā medicīnai. Turklāt viņa ir sieviete — tād neko augstu nav vērtējama. No ārējās pasaules diezgan norobežotajā ciematā gan baznīcas, gan visas sabiedrības uzskatos sievietes vienīgas pienākums ir pakļauties vīrietim un radīt daudz bērnu. Sievietes patstāvība tiek uzskatīta par grēku un lepnību. Taču Marijai ir vienalga, ko kāds par viņu domā. Emancipētā sieviete pakļauta nosodījumam, taču Marijai ir pietiekami augsts pašvērtējums, lai viņu tas uztrauktu. Marijas dzīvē ienāk mīlams un mīlošs vīrietis un šajās attiecībās piedzimst meita Lahja, taču viņa nespēj nevienam pakļauties un vēlas būt pati savas dzīves noteicēja, tādēļ savos nākotnes plānos šo vīrieti neiekļauj. Izvēloties brīvību un neatkarību viņa ar savu dzīvi ir mierā. Kaut arī paskarba un tieša, viņa izturas ar cieņu pret dažādiem cilvēkiem un

uzskatiem nevienu nenosodot... Varbūt tieši pateicoties sievietes iekšējai brīvībai viņa attiecībās ļauj būt brīviem arī citiem. Vienīgais, ko viņa nosoda, ir netaisnība. Viņai nepiemīt ārēja jūtināšanās un par Marijas mīlestību un sirds siltumu drīzāk liecina viņas darbi.

Meita Lahja pieaugot daudz ko manto no mātes — savas dzīves smagās nastas neliek uz citu pleciem, ne par ko nežēlojas, smags darbs viņu nebaida, ir tikpat godīga, patstāvīga un lepna. Un tomēr citāda.

Kaut ārēji Lahja tāpat kā Marija šķiet stipra sieviete, tomēr viņai trūkst mātes līdzsvarotība un iekšējais miers. Bailes tāpat kā sāpes viņa citiem nerāda, tās ir dziļi noslēptas sevī. Un nevar teikt, ka citu viedoklis viņai būtu vienaldzīgs. Lahja ir noslēgta un viņai nav ne prasmes, ne vēlēšanās, ne laika veidot attiecības ar citiem ciema ļaudīm.

Kad Lahja nolemj apprecēties ar Onni, Marija neuztiepj meitai savu dzīves modeli. Viņa uzskata, ka katram savs ceļš jāizvēlas pašam. Arī no kļūdām nevar pasargāt. Reizēm dzīves uzskati veidojas pēc smagas apdedzināšanās.

Lahja šajā laulībā tiešām apdedzinās, taču tas viņu stiprāku nedara — drīzāk pretēji.

Apprecēties ar Onni viņa savā iztēlē redz normālu laimīgu ģimeni. Onni ir labs, strādīgs, roku nekad nepaceļ, bezgalīgi mīl bērnus, varētu teikt — ideāls, tikai...

Onni mokās un nes sevī bailes no tuvības ar Lahju, jo viņa seksuālā dzīve un ilgas saistītas ar vīriešiem. Onni jūtas nelaimīgs, vēlas būt kā citi vīrieši, negrib darīt nevienam pāri,

taču šīs alkas ir stiprākas par viņu. Un nedz Lahjas pārmetošie skatieni, nedz dusmu izvirdumi, nedz arī viņš pats neko atrisināt nespēj. Onni ir tāds kāds ir. Viņa mīl Onni, taču tas neko nemaina. Viņa labprāt ieslēgtu Onni zelta būrītī un paturētu tikai sev, ļoti stipri mīlētu, rūpētos, bet viņš no skumjām un ilgām nobeigtos.

Onni plosa abējādās ilgas, tās rauj viņu divās daļās. Viņš izmisīgi vēlas šīs mājas, šo ģimeni. Tikpat izmisīgi viņš bēg — prom no lielās mājas, kurā dienām cits ar citu nesa-stopas, kurā valda aukstums un atsvešinātība. Mājas, kurās tiek nosodīts un kontrolēts.

Kā gāju putni rudenī dodas uz siltajām zemēm, arī Onni atkal un atkal auj kājas ceļam... Uz vietu, kur ir saprasts un viņa sagūstītie smieklī top brīvi.

Savas dzīves cietumā ieslodzīti ir gan Lahja, gan Onni.

Varbūt Lahjas problēma ir vēlmē savu dzīvi saplānot un kontrolēt. Ir kaut kāds standarts, kādu tu iedomājies savu dzīves ēku un ja kādi ķieģeļi iemūrēti nepareizi, viss gāžas un brūk un tu ar to vairs netiec galā. Tu nepieļauj savā dzīvē citādus variantus un nespēj pieņemt situāciju, kāda tā ir. Tas ir strupceļš, no kura arī Lahja neredz izeju un arī nemeklē.

Arī gadu no gada neizrunātās lietas nenāk par labu. Bieži vien Lahja gribētu visu izteikt, izrunāt, bet kaut kas neļauj atvērt muti un tā paliek, kā aizslēgta. Tas grauļ Lahju.

Varbūt ziemēlu zemes skarba klimats skarbākus un smagnējākus dara arī cilvēkus. Viņos nav dienvidnieciskās ārišķības, viegluma, temperamenta. Kaislības viņi slēpj sevī, bieži nespējot par to runāt. Katrs savu nastu nes sevī vienatnē.

Savu bezcerīgo cīņu ar sevi, savu dzīvi Onni ieliek darbā. Viņš turas pie sava āmura, kā pie pēdējās cerības. Šķiet, ja viņš to izmetīs no rokām, viņam nebūs pie kā turēties un viņš iegāzīsies bezdibenī.

Var jau vainot vienu vai otru, taču diez vai var cilvēku dzīves salikt pa plauktiņiem — balts-labs un melns-slikts. Pa vidu aužas tik daudz citu toņu...

Liktenis, nolemtība? Ja apstākļi būtu citādi? Kas zin. Ja varētu visu prognozēt, precīzi

uzprojektēt un tā arī nodzīvot kā plānots bez kļūdām...

To, ko Marija nesa viegli, pati savu ceļu sev nospraudusi, Lahjai nāk smagi, ar sāpēm, rūgtumu. Un varbūt tas saindēja viņas raksturu. Varbūt nepiepildītais Lahju padarīja tādu, kāda viņa kļuva — reizēm līdz nežēlibai skarbu, neiecietīgu, kontrolējošu, nosodošu, nelaipnu un valdonīgu..

Viņas iecerētās un nepiepildītās dzīves dēļ cieš gan Onni, gan bērni, gan māte. Un visvairāk viņa pati.

Ir divas sagrautas dzīves. No Lahjas rūgtums kā metastāzes izdalās uz visām pusēm, saindējot attiecības pat ar bērniem un mazbērniem.

Attiecības, ja tā tās var saukt, ar dēla ģimeni un mazbērniem Lahja veido kā prot. Viņas dēla Johanna, vedeklas Kārinā un mazbērnu dzīves ir piepildītas ar sirsniņu, siltumu un mīlumu, ar smieklīem un jokiem. Arī Lahja tur varēja būt... Mīlā labā, jaukā mamma, vecmāmiņa...

Lahja kā pa plānu ledu nedroši meklē ceļu uz bērnu un mazbērnu sirdīm. Viņa vēlētos iesaistīties ģimenē, būt pieņemta kopā smieties un jokat. Taču ir jau par vēlu. Arī šī cīņa ir zaudēta. Vienīgais, ko viņa bērnos izraisa ir bailes, izvairīgums, mēms klusums.

Mēģinājumi iekļauties ir tik nedzīvi, tik samocīti un pati Lahja jūtas muļķīgi. Katrs mēģinājums tuvojies beidzas ar neveiksmi. Paliek tikai milzīga neveiklības sajūta. Kā saprast, kāpēc viņai attiecības, pat mēģinot labot, izdodas tikai sabojāt? Ko viņa dara nepareizi? Varbūt pats traģiskākais ir tas, ka viņa pati neapzinās savu paštaisniību un grūti saprast, ka viņas priekšstati par lietām un dzīvi, nav arī visu pārējo priekšstati. Viņa nav gatava atkāpties no principiem. Un principi nogalina mīlestību. Tāpat kā attiecībās ar Onni, Lahju no viņas ģimenes šķir neizrunātais, pārprastais.

Šī nepieņemšanas sajūta ir abpusēja.

Ir tā, it kā šajā milzīgajā greznajā ēkā ar daudzām istabām, ar ko Lahja tik ļoti lepojusies, viņa ir palikusi viena aiz aizvērtām durvīm. Pārējie ir otrā pusē.

Lahjai vienmēr ir bijis grūti komunicēt un tagad vēl jo vairāk. Ar katru dienu vairāk

viņa norobežojas, noslēdzas savā nošķirtā dzīves un dvēseles telpā, savā lepnumā, aizvainojumā un rūgtumā. Nav tā, ka viņa nebūtu gribējusi, lai ir citādi. Viņa tikai neprot. Nekad nav pratusi... Sāpīgi sirdi skar nevilšus dzirdētais no mazmeitas Māritas mutes: «Viši ap viņu apmirst».

Šis attiecības ir kā labirints, kurā Lahja neorientējas un tās vienmēr noved strupceļā.

«Viņas sabiedrībā nevienam nepatīk, nekad nav patīcis, taču citādi izturēties viņa neprot. Lahja atver muti, taču īstie vārdi neatrodas. Tādi, ar kuriem varētu pateikt, ka reizēm ir vientuļi un auksti, un tumši.»

Tāpat kā Marija, Lahjas vedekla Kārīna meklē mieru un izlīdzināšanos. Ģimene viņai ir lielākā vērtība. Viņa ir nogurusi no šīs nebeidzamās cīņas. Lai cik liels rūgtums gadiem krājies, Kārīna vēlas redzēt savu ģimēni vienotu un mierpilnu. Viņa ir gatava par to cīnīties. Viņa nespēj izmainīt vīramāti. Vienīgais — mēģināt pieņemt tādu, kāda viņa ir. Un gadiem ejot kaut mazdrusciņ viņa spēj saprast vīramātes nesto smagumu sevī.

Kad Kārīna vīramātes rokās ieliek jaundzimušo puisēnu, šķiet, viņš ir tas, kurš ienes mieru un izlīdzina attiecības. Tā ir kā kāda dīvaina fotogrāfija, kurā skatāma kāda vārdos neizteikta dzīves filozofija: Lahja — vāja, tērpusies melnā, skarba vienpate — kā nedzīva lapa novembra beigās ar dzīvi kāda nu tā bija — un mazs bērniņš — tīrs kā neaprakstīta lapa, un kas zin, ko dzīve tajā ierakstīs... Un šīs skaidrības priekšā Lahja noliecas pazemīgā mulsumā.

«Viņa runā uz bērnu īsiem, piesardzīgiem, taustiņiem vārdiem, it kā balss varētu pārcirst trauslo saikni. Balss izklausās ieplaisājusi.»

— *Te ir tava tēta mamma. Laipni lūdzu šajā namā. Esmu tava vecmāmiņa.*

Vīramāte joprojām tur bērnu klēpī un gandrīz nedzirdami tam dzied. Kopā viņi izskatās pēc savādas madonnas skulptūras.

— *Mēs divi. Vismaz mēs, — vīramāte čukst.»*

Vērojot šo ainu Kārīna aizdomājas:

«Kārīna zina, ka bērns nedz skaidri redz, nedz saprot, tomēr viņai šķiet, ka tas skatās tieši uz savu vecmāmiņu. Viņa prāto, kad pati pēdējo reizi ir skatījusies vīramātei acīs. Kad to darījuši bērni? Un Johanness? Ar katru bērnu vīramāte ir aizvien vairāk noslēgusies savās istabās. Tiesa, viņi kopā ēd, taču vīramāte aizvien retāk iemaldās viņu pusē piesēst, un visi izvairās no acu kontakta.»

Visi ir izklīduši kur kurais. Palikuši viņi trīs: Kārīna, Johaness un Lahja. Viņa paraugās uz vīramāti citām acīm, saskatot arī viņu pašu vainu, redz viņu tur vientuļi un lieku, kā salauztu krēslu. Un pavisam noteikti secina:

«Viņi ir ģimene. Par spīti visam.»

Taču jaunu dzīvi kopā ar Lahju viņi iesākt vairs nespēj.

Dzīves noslēgumā, skatot jau mūžību, Lahja lūdz piedošanu kādam ar Onni vaibstiem aiz šīs dzīves robežstaba. Viņai atbild Kārīna... Lahja var aiziet mierā, jo viņai ir piedots. Beidzot viss izlīdzināts...

Varbūt mums kā latviešiem, kā ziemeļniekiem ir vieglāk saprast, izjust ar sirdi šo dzīvesstāstu skaudrumu. Ja parunātu ar cilvēkiem, droši vien arī tur mēs atrastu sižetu dažam labam dramatiskam vēstījumam. Varbūt izlasot šo grāmatu, mēs spēsim redzīgākām acīm paraudzīties uz draugu, radu vai kaimiņu, pamanīt to, ko viņš nes sevī un laikus pastiept pretī palīdzīgu roku. Vai tikai vienkārši kopā paklusēt...

Bazūne

**Latvijas Neredzīgo
bibliotēkas
bezmaksas avīze**

Izdota Braila raksta nodaļā. Iznāk reizi mēnesī.

Redaktore Gunta Bite.

E-pasts: gunta.bite@neredzigobiblioteka.lv

Mājaslapa: www.neredzigobiblioteka.lv sadaļā *Digitālā bibliotēka*

Tāl. 67522131

Publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.

Par publikācijām atbildīgi paši autori.